

## DERIVAREA CU PREFIXE ÎN PRESA BĂNĂȚEANĂ (1886-1918)

DORINA CHIȘ-TOIA

Cuvinte cheie: *derivare, prefix, limbaj de specialitate, presă*

Un aspect căruia i se cuvine acordată o atenție aparte îl reprezintă formarea cuvintelor. Subiectul acesta a constituit o activitate constantă pentru mulți dintre cărturarii noștri din secolele trecute. O trecere în revistă a celor care s-au ocupat de raportul dintre compunere și prefixare în primele gramatici românești găsim în lucrarea lui Sergiu Drincu, *Compunerea și prefixarea*, Timișoara, Editura Amphora, 1999, p. 7-19. Sunt menționate aici numele lui Dimitrie Eustatievici Brașoveanul, care, în gramatica sa (1757), vorbește despre cuvintele *primare* și *derivate*, al lui Paul Iorgovici, autorul *Observațiilor de limbă rumânească*, Buda, 1799, unde susține că principalul mijloc de îmbogățire a limbii trebuie să fie derivarea (vezi *supra*, capitolul *Preocupări lingvistice în Banat până la sfârșitul secolului al XIX-lea*). Cărturarul I. Budai-Deleanu deosebește *prepozițiile despărțite*, care nu formează corp comun cu cuvântul următor, de *prepozițiile nedespărțite*, adică de prefixe. Afirmările acestea se regăsesc în cele două lucrări de gramatică rămase în manuscris: *Fundamenta grammatices linguae romaenicae seu ita dictae valachicae, usui tam domesticorum quam extraneorum accomodata*, Leopoldi, anno 1812, și *Temeiurile gramaticii românești*. În *Gramatica românească pentru îndreptarea tinerilor*, Buda, 1822, Constantin Diaconovici Loga împarte prepozițiile în *despărțite* și *nedespărțite*. El deosebește, totodată, *verburi de rădăcină (radicale)* și *verburi deduse (derivate)*. Ion Heliade

Rădulescu, în *Gramatica românească*, Sibiu, 1828, nu acordă un spațiu prea amplu acestui aspect. Dimpotrivă, August Treboniu Laurian îi consacră capitole speciale în lucrarea *Tentamen criticum in originem, derivationem et formam linguae romanae in utraque Dacia vigentia vulgo valachicae*, Viennae, 1840, iar Timotei Cipariu tratează și el nediferențiat prepozițiile și prefixele în *Grammateca limbei române*. Partea II. *Sintetica*, București, 1877. Este amintit, apoi, studiul lui Aron Pumnul, *Formaciunea cuvintelor românești*, în care se referă la derivarea cu sufixe (*deducere* sau *deducăciune*) și la cea cu prefixe (*compusăciune*). H. Tiktin, în *Gramatica română* acordă atenție formării cuvintelor, iar Al. Philippide analizează prefixele românești sub raportul provenienței lor în *Istoria limbii române*, vol. I, *Principii de istoria limbii*, Iași, 1894. De dată relativ recentă sunt cele șase volume de *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, Editura Academiei, vol. I–VI (1959–1972). Lor li se alătură două volume de *Formarea cuvintelor în limba română*, București, Editura Academiei RSR: vol. I – *Compunerea*, 1970, vol. al II-lea – *Prefixele*, 1978. Într-o perioadă în care Banatul și Transilvania se află încă sub influența curentului latinist (ca o prelungire a iluminismului în această parte de țară), **FD** urmează tendința „de a face cât mai vizibil cu putință aspectul romanic al limbii române, prin acceptarea afixelor capabile să-i asigure o nouă fizionomie”.<sup>1</sup>

Există studii care abordează problema derivării, oferind amănunte din punct de vedere didactic<sup>2</sup> și altele, care au ca obiect de studiu cercetarea istorică a formării cuvintelor.<sup>3</sup> În ceea ce ne privește, vom încerca să prezentăm aspectele cele mai interesante pentru sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea.

---

<sup>1</sup>I. Gheție, *Istoria limbii române literare*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, p. 163.

<sup>2</sup>I. Coteanu, Narcisa Forăscu, Angela Bidu Vranceanu, *Limba română contemporană*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1985.

<sup>3</sup>*Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română (SMFC)*, București, Editura Academiei RSR, vol. I–VI: 1959, 1960, 1962, 1967, 1969, 1972.

Materialul nostru este excerptat din publicația *Foaia diecesană*<sup>4</sup>.

Distingem, în cadrul acestui compartiment, două categorii de cuvinte: a. Formații cu prefixe care s-au format în limbile latină, franceză, germană și b. Derivate cu prefixe care s-au format în limba română. Astfel:

1. Prefixul **ab-**<sup>5</sup> (<lat. **ab** – de, de la) formează câteva cuvinte care pot fi socotite calcuri după limba germană sau franceză, dar, în egală măsură, formate pe teritoriul limbii române, într-o epocă în care reromanizarea reprezintă un fenomen important pentru limba română, iar prefixarea o „componentă”<sup>6</sup> a acestui proces. Din prima categorie reținem:

**Ablegát** s.m. 1. Trimis al Papei. 2. (Trans., Banat) Deputat: „dl. George Sârb, avocat și *ablegat* dietal” (27/1886, 6<sup>7</sup>), din lat. **ablegatus**; fr. **ablégat**; germ. **Ablegat** (**Micul dicționar academic**, în continuare **MDA**).

**Abstá** vb. I A (se) abține, a renunța: „Societatea a trebuit să *abstea* de la edarea almanachului” (46/1903, 1); „să se *abstee* de la vot” (23/1888, 3), din lat. **absto**. Nu apare în **MDA**.

**Abstráge** vb. III A abate, a face abstracție, a distrage de la ceva: „să *abstragem* de la faptul rușinos – oare nu cugetă oamenii noștri la aceea că...” (25/1900, 7). **MDA** oferă explicația „A judeca izolat”, din fr. **abstraire**, după *trage*.

În cea de-a doua categorie includem termenul **abzíce** vb. III A renunța, a abdica, a anula: „*Abzicerea* domnului... nu s-a primit” (33/1886, 3), din lat. **abdicere** (**ab-** + *zice*, după modelul germanului **absagen**, cf. Pușcariu<sup>8</sup>, Th. Hristea<sup>9</sup>). Nu este menționat în **MDA**.

---

<sup>4</sup>La Caransebeș, în 5/17 ianuarie 1886, vede lumina tiparului primul număr al publicației *Foaia diecesană*. Publicația va apărea până la 1 mai 1949, săptămânal, duminica, în format de 8 pagini, purtând mențiunea „organ al Eparhiei gr.[eco] or.[ientrale] rom.[âne] a Caransebeșului”.

<sup>5</sup>Uneori are și forma **abs-**.

<sup>6</sup>Doina David, *Prefixarea, componentă a „reromanizării”*, în vol. *Limbă și cultură* (**LC**), Timișoara, Editura Facla, 1980, p. 179-198.

<sup>7</sup>Indicăm, în felul acesta, nr. publicației, anul, pagina la care se face referire.

<sup>8</sup>*Limba română* (**LR**), vol. I, București, Editura Minerva, 1976, p. 411.

<sup>9</sup>*Probleme de etimologie*, București, EȘ, 1968, p. 149.

2. Prefixul **ad-, a-** (la, până la, către, pe lângă, alături de). Și acest prefix formează cele două categorii de cuvinte. În cea dintâi includem:

**Adfiliá** vb. IV A (se) afilia, alătura: „O comunitate bisericească... poate să se *adfiliese* unei alte comunități bisericești conaționale” (11/1887, 3), din lat. **ad-** + *fil* – din *filius, filii*<sup>10</sup>. Nu apare în **MDA**.

**Adnéx** s.n. Unire. Adaos: „și-i trimite lui Plinius ca *adnex* rescriptul imperial către Bassus” (43/1889, 2), din lat. **adnexus**. Nu este menționat în **MDA**.

În categoria derivatelor pe teren românesc includem:

**Adnumără** vb. I A lua în calcul. A considera. A socoti. A numerota: „între cari sunt a se *adnumăra* și decisiunile...” (18/1886, 7), din lat. **ad-** + *număra*, după lat. *adnumero, -are*. Nu este menționat în **MDA**.

**Adoperá** vb. I A se strădui: „Raționaliștii păgâni... se *adoperau* numai de a încredința pe oameni că acele minuni sunt fapte magice” (43/1886, 2), din lat. **ad-** + *opera*. Nu este menționat în **MDA**.

**A(d)scrie** vb. III A atribui, a pune pe seama: „Perderea acestei bătălii mulți istorici o *adscriu* voievodului de atunci a Transilvaniei, Ioan Zapolya” (4/1887, 4), din **ad-** + *scrie*, după lat. **adscribo, -ere**. Nu este menționat în **MDA**.

**Agráție** s.f. Recunoștință: „o *agrație* ce nu are tălmăcire prin vorbă” (40/1906, 6), din lat. **a(d)-** + *gráție*. Nu este menționat în **MDA**.

Prefixul **co-** (**com-, con-**) este încadrat în categoria prefixelor neologice<sup>11</sup>, care au pătruns în limba română prin împrumuturi sau calcuri din limbile romanice, pe la mijlocul secolului al XVIII-lea:

**Colaudáre** s.f. Lăudare. Aprecie: „care sumă se va păstra în lada bisericei până după *colaudarea* lucrării terminate” (28/1890, 7), din lat. **collaudare**; cf. Doina David, **LC**, p. 182. Nu este menționat în **MDA**.

<sup>10</sup>Comunicat de G.I. Tohăneanu.

<sup>11</sup>Sergiu Drincu, *Compunerea și prefixarea*, Timișoara, Editura Amphora, 1999, p. 42.

**Comprobá** vb. I A aproba. A dovedi. A justifica: „*Comprob* dară însămnătatea practică a igienei pastorale.” (13/1887, 6), din lat. **comprobo, -are**; cf. Doina David, LC, p. 182. Nu este menționat în MDA.

**Concădeá** vb. I A cădea în același timp, împreună. A coincide: „pentru ca sărbătoarea Paștilor creștine să nu *concadă* cu Pascha iudaică” (17/1907, 4), din lat. **concado, -ere**. Nu apare în MDA.

**Concréde** vb. III A încredința ceva cuiva. A însărcina pe cineva cu o misiune, îndatorire: „te-am *concrezut* cu sarcina de secretariu general” (38/1902, 3). DA prevede ca etimologie termenul germ. **anvertrauen**; cf. Doina David, LC, p. 182, în vreme ce MDA oferă soluția următoare: din lat. **concredo, -ere**.

**Conscriptiúne** s.f. Însciere: „formulare pentru *conscriptiunile* anuale ale poporului” (4/1887, 1), din lat. **conscriptio, -onis**, fr. **conscription (MDA)**.

**Consună** vb. I A corespunde: „Acestea *consună* pre deplin cu ceea ce am afirmat deja” (15/1889, 5), din lat. **consonare**, fr. **consonner**. MDA indică sensul „A fi de acord”, termenul fiind specific în egală măsură Transilvaniei și Bucovinei.

**Convolút** s.n. Analiză. Verificare: „*convolutul* actelor procesuale și... procesul nu s-a sfârșit” (28/1901, 4), din lat. **convolutus**. MDA nu reține acest sens.

În interiorul limbii române s-au format următoarele cuvinte:

**Coatíngere** s.f. Contact: (49/1891, 4), din **co-** + *atingere*, după lat. **contactus**; cf. Doina David, LC, p. 182, A. Banciu, AA, p. 50. Nu este menționat în MDA.

**Conchemá** vb. I A convoca (40/1888, 1). MDA indică acest termen ca fiind specific deopotrivă Transilvaniei și Bucovinei, menționând ca etimologie: **con-** + *chema* (după lat. **conclamare**; cf. Doina David, LC, p. 182, A. Banciu, AA, p. 64).

**Concúrge** vb. III A colabora. A contribui. A concura (18/1889, 4), din **con-** + *curge*, după lat. **concurro, -ere (MDA)**.

**Condurére** s.f. Durere. Suferință împărtășită (13/1891, 8), din **con-** + *durere*, după lat. **condoleo, -ere**. Nu apare în MDA.

**Conscriére** s.f. Însciere (35/1916, 1), din **con-** + *scriere*, după lat. **conscribo, -ere (MDA)**.

**Contâmplá** vb. I A realiza. A făuri (7/1901, 1), din **con-** + (*în*)*tâmpla*, din lat. (*in*)*templare* (DEX). Nu apare în MDA.

**Conțelegere** s.f. Înțelegere. Acord (1/1895, 8), din **con-** + (*în*)*telegere*, după lat. **consensus**; cf. Doina David, LC, p. 189, Pușcariu, LR, 412.

**Conúme** s.n. Prenume (30/1888, 2), din **co(n)-** + *nume*, calc după lat. **cognomen**. Nu apare în MDA.

Prefixul **de-** (**des-**):

**Defíge** vb. III A fixa, a stabili: „defigerea locului și timpului viitoarei adunări” (45/1889, 8).

Etimologia: lat. **defigere**; cf. Doina David, LC, 189.

**Defraudáre** s.f. Luare prin fraudă a banilor unei instituții publice (2/1915, 6), din lat. **defraudo, -are** (MDA).

**Demíte** vb. III A destitui, a îndepărta pe cineva dintr-o demnitate, dintr-o funcție, a trimite (47/1889, 4), din lat. **demittere**, fr. **démètre** (MDA).

**Devínge** vb. III A învinge, a supune (31/1886, 4), din lat. **devinco, -ere** (MDA).

Prezentăm, în continuare, câteva derivate pe teren românesc:

**Delăturá** vb. I A înlătura (7/1891, 2), din **de(s)-** + *latură*. (MDA)

**Deobligá** vb. I A stipula, a obliga (33/1902, 3), din **de-** + *obliga*, după lat. **deobligare**. Nu apare în MDA.

**Desărciná** vb. I A elibera pe cineva de o îndatorire, de o misiune, de o funcție (9/1886, 8), din **des-** + (*în*)*sărcina*, după fr. **décharger** (MDA).

**Desdaunăre** este varianta cuvântului **desdăunare** s.f. Despăgubire (12/1887, 3), din **des-** + *dăuna* (MDA).

**Desvalorá** vb. I A pierde din valoare (45/1887, 3), din **des-** + *valora*, după lat. **dis-** + *valor, -is*. MDA oferă doar varianta **devaloriza**, din fr. **dévaloriser**.

**Detráge** vb. III A lua, a scădea, a diminua, a retrage, a reține (18/1889, 2), din **de-** + *trage*, după lat. **detrahere** (MDA).

Prefixul **e-** (**es-**, **ex-**) a fost împrumutat din latină, împreună cu derivatele pe care le formează:

**Enará** vb. I A povesti până la capăt (30/1886, 5), din lat. **enarro**, **-are** (fr. **énarrer** – **MDA**).

**Esmíte** vb. III A trimite pentru verificare sau anchetare, a delega (24/1886, 1), din lat. **exmittere** (în **MDA** apare forma **exmíte**).

**Esundáre** s.f. Revărsare, inundare (1/1887, 5), din lat. **exundo**, **-are** (**MDA**).

**Execvá** vb. I nu este semnalat în **MDA**, doar **execvi** vb. IV A execută, a egala, a aduce la același nivel, a pune în aceeași categorie (10/1887, 3), din lat. **exaequo**, **-are**.

**Exhaurá** vb. I A istovi, a stoarce, a seca, a epuiza (43/1891, 3). În **MDA** apare forma **exhauriá**; din lat. **exhaurio**, **-ire**, cu schimbare de conjugare.

**Exhibít** s.n. Dovadă (3/1889, 2), din lat. **exhibeo**, **-itum** (**MDA**).

Prefixul **între-** este un prefix împrumutat din limba franceză în perioada modernă (cu amândouă formele: *entre* și *inter*), și din limba latină, sub influența școlii latiniste.<sup>12</sup> La începutul secolului al XIX-lea derivatele cu **între-** apar sporadic, spre sfârșitul lui sunt mai numeroase, majoritatea însă sunt neologisme împrumutate sau calchiate după limba franceză, mai puțin după latină, italiană sau germană.<sup>13</sup> Treptat, însă, **între-** rămâne un prefix puțin productiv, locul său fiind preluat de **inter-**, un prefix neologic productiv.<sup>14</sup> În **FD** apare alături de forma **între-**, probabil ca un început al schimbării care se prefigurează: „pentru că au putut, dar au **întrelăsat** a cultiva acele trebi cu diligență și interes” (15/1886, 6), sub influența germ. **unterlassen**; **MDA** propune etimologia: **între-** + *lăsa*); „În deșert s-a muncit Timuș a **întreloca** earăși pe cazacii săi, căci nimene nu mai asculta de stăpânul său” (10/1887, 4), din **între-** + *loc* + *-a*); „**întrevenirea** autorităților germâne” (28/1888, 6), dar și **întrevenit** (24/1901, 2; 19/1906, 7), din fr. **intervenir**; „bărbați care să se

<sup>12</sup>Elena Carabulea, *Prefixele inter și între*, în **SMCF**, vol. al III-lea, EA, 1962, p. 28.

<sup>13</sup>*Ibidem*, p. 29.

<sup>14</sup>*Ibidem*, p. 30.

**întrepună** pentru noi la guvern” (24/1886, 7), din lat. **interponere** – **MDA**; din fr. **entremettre** sau **între-** + *pune*).

Prefixul **ob-** a fost împrumutat din limbile romanice, pătrunzând și în românește, în unele cazuri derivatul fiind luat direct din latină<sup>15</sup>:

**Obtrúde** vb. III A pretinde, a impune cuiva o părere, o idee (43/1889, 3), din lat. **obtrudere** (**MDA** inserează forma **obtruda** vb. I).

**Obveni** vb. IV A interveni, a se afla (4/1895, 2), din lat. **obvenio, -ire** (**MDA**).

Prefixul **pre-**, la rândul său, a pătruns în românește în derivate preluate direct din limba latină:

**Prefíge** vb. III A fixa, a prestabili (28/1890, 6), din lat. **praefigere** (**MDA**).

**Premíte** vb. III A anticipa, a pune înainte, a arăta înainte de altele (1/1886, 6), din lat. **praemittere** (**MDA**).

Prefixul **re-** se regăsește în formații precum:

**Remíte** vb. III A preda, a respinge, a restitui: (2/1901, 8), din lat. **remitto, -ittere**, cf. fr. **remettre** (**MDA**).

**Recúrge** vb. III A reveni (28/1890, 6), din **re-** + *curge*, după fr. **recourir** (**MDA**). Sensul din **MDA** este „A apela la cineva (sau la ceva) pentru a cere ajutor”.

**Retăceá** vb. II A ascunde, a trece sub tăcere, a tăinui (41/1886, 3), din **MDA**: **re-** + *tăcea*; cf. germ. **verschweigen.**; lat. **reticere**; cf. Doina David, **LC**, 188.

Prefixul **sub-** (**su-**) formează derivatul:

**Subșterne** vb. III A aduce la cunoștință (30/1887, 8), din **MDA**: **sub-** + [*a*]șterne, cf. lat. **submittere**, fr. **supposer**; lat. med. **substernere**; cf. Doina David, **LC**, 190.

Multe dintre aceste cuvinte au pătruns în limba română din Ardeal, prin intermediul limbii germane<sup>16</sup>, ceea ce „a fost una din cauzele care au pus o barieră între cărturarii transilvăneni și cei de dincolo de Carpați, unde spiritul public se orienta

<sup>15</sup>I. Rizescu, *Prefixe noi neproductive și puțin productive*, în **SMCF**, vol. al III-lea, Editura Academiei RSR, 1962, p. 13.

<sup>16</sup>S. Pușcariu, **LR**, p. 411 și urm.

aproape exclusiv spre cultura neolatină din Franța.”

Formațiilor prezentate li se pot adăuga alte câteva formate în interiorul limbii române:

1. cu ajutorul prefixului **în-** (**îm-**): **împăca** - a achita (23/1891, 3) (din lat. **impacare** – **MDA**); **îndujmănit** – certat, supărat (22/1901, 6), din **în-** + *dujmăni* (cu forma corectă *dușmăni* - **MDA**); **înhăina** – a îmbrăca (11/1900, 4), din **în-** + *haină*. Nu apare în **MDA**; **înierba** – a trata o vită cu rădăcină de spânz (5/1895, 5), din **în-** + *iarbă* (**MDA**); **înumăra** – a număra (11/1914, 5), din **în-** + *număra*; **însălbăticire** – denaturare: (19/1918, 1), din **în-** + *sălbățici* + *-re*; **întinăciune** – murdărie, mizerie (22/1913, 1), din **în-** + *tină* + *-ăciune* (**MDA**); **învăega** – a supune stofa de lână unui proces de prelucrare (51/1903, 5), din **în-** + *văeagă* + *-a*. În **MDA** apare forma **învăiegi** – a pune țesăturile în puiă pentru a le netezi.

2. cu ajutorul prefixului **ne-**, folosit oarecum forțat, pentru a întări cuvântul pe care vrea să-l nege: **necurățenia** (3/1886, 3); **nefățarit** (17/1887, 5) – curat, sincer, adevărat; **nefricos** (32/1916, 8) – curajos; **neprieteni** (42/1898, 6) – dușmani. Este prezent și în derivate păstrate până astăzi: **nebagat** (în seamă), **nemobilat**, **neplăcere** (3/1914, 1), **nepătruns** (2/1887, 6), dar și în cuvinte care l-au abandonat pe **ne-** și l-au înlocuit, uneori, cu **in-** (**im-**): **neaccesibil** (45/1898, 2); **neactivitatea** (1/1886, 7); **necapacitate** (16/1888, 3); **neconsecvent** (6/1906, 1); **necorectități** (21/1889, 7); **necurabilă** (12/1889, 4); **neevitabilă** (28/1905, 4) **neperfecțiuni** (47/1888, 4); **neprudența** (3/1914, 2); **nesuccesul** (9/1907, 3).

3. cu ajutorul prefixului **prea-**, menit a da valoare de superlativ derivatelor sale<sup>17</sup> și care formează, alipit la verbe, substantive și adjective, cuvinte din aceeași categorie gramaticală, al căror sens e intensificat. Cuvintele cu **prea-** au pătruns în limba veche și, în special, în limba bisericească, în atributele date preoților, pentru ca mai târziu, lor să li se adauge derivatele formate pe teren românesc: **preabun** (37/1887, 5), **preagrațios** (11/1902, 2), **preainaltă** (11/1902, 2), **preaîndurat** (38/1887, 1), **prea-luminatei** persoane

<sup>17</sup>Laura Vasiliu, *Derivarea în Cartea cu învățătură a diaconului Coresi din 1581*, în *SMFC*, vol. I, p. 257.

(11/1902, 2), **prearespectuoasă** (9/1886, 8), **preasânția** sa (37/1887, 4), **preatimpuria** moarte (14/1903, 4), exemple **preatriste** (11/1886, 3), **preaumilit** (11/1902, 2), **preaveneratul** (27/1898, 6), **preavrednicul** (37/1887, 5).

4. cu ajutorul prefixului **pro-**, pentru ceea ce avea să devină, în unele cazuri, **pre-**: **prolungirea** – prelungirea; (11/1916, 4); **proșeeda** – stăpâni, cunoaște (14/1887, 6); **provedea** – prevedea (35/1914, 7).

În concluzie, în presa din Banatul sfârșitului de secol XIX și începutului de secol XX, derivarea cu prefixe are în vedere o serie de cuvinte care se dovedesc a fi, unele, construcții cu prefixe, care s-au format în limbile latină, franceză, germană, altele, derivate cu prefixe, formate în limba română după model latin, francez sau german, menite a îmbogăți lexicul existent la momentul respectiv în această parte de țară.

## Bibliografie

- Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Micul dicționar academic*, Editura Univers Enciclopedic, 2001. (MDA)
- Academia RPR, Institutul de lingvistică din București, *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, Editura Academiei; vol. I, 1959; vol. al II-lea, 1960; vol. al III-lea, 1962; vol. al IV-lea, 1967; vol. al V-lea, 1969; vol. al VI-lea, 1972. (SMFC)
- Academia RSR, Institutul de lingvistică din București, *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. I, *Compunerea*, 1970; vol. al II-lea, *Prefixele*, 1978, Editura Academiei RSR.
- Academia Română și Banatul. Perioada 1866-1920*. Volum îngrijit de Ion Iliescu și Sergiu Drincu, Timișoara, TUT, 1982.
- Chiș-Toia, Dorina, *Latinitatea – teme al unității lingvistice românești*, în *Foaia diecezană*, serie nouă, Anul II, nr. 10 (20), oct. 1996.
- Chiș-Toia, Dorina, *Limba literară în presa din Banat. Contribuții*, Timișoara, Editura Mirton, 2006.
- Coteanu, I., Narcisa Forăscu, Angela Bidu Vrânceanu, *Limba română contemporană*, București, EDP, 1985.
- David, Doina, *Limba și cultură*, Timișoara, Editura Facla, 1980. (LC)
- David, Doina, *Sinteze de limba română literară*, Partea a II-a, TUT, 1988.
- Drincu, Sergiu, *Compunerea și prefixarea*, Timișoara, Editura Amphora, 1999.
- Gheție, Ion, *Istoria limbii române literare*, București, ESE, 1978.

Hristea, Theodor, *Probleme de etimologie*, București, Editura Științifică, 1968.  
Pușcariu, Sextil, *Limba română*, I, București, Editura Minerva, 1976.

## LA DÉRIVATION PREFIXALE DANS LA PRESSE DU BANAT (1886-1918)

### Résumé

Dans cet article nous nous proposons de présenter un aspect de la formation des mots dans le roumain de la fin du XIX-ème siècle et du début du XX-ème: la dérivation avec des préfixes, après avoir parcouru les pages de la publication *Foaia diecesană*, parues entre 1886 et 1918. On met en évidence les formations préfixées qui sont des calques du français, de l'italien ou de l'allemand et celles qui se sont formées à l'intérieur du roumain. Il faut retenir également le grand nombre des formations qui ne sont pas signalées dans les dictionnaires consultés (surtout ceux de l'Académie Roumaine) et qui pourraient représenter une source pour un prochain dictionnaire des mots du patois de Banat. La plupart de ces termes ne sont plus employés aujourd'hui, mais leur analyse représente une contribution à l'étude de la langue littéraire roumaine.